

Workshop 'Effectiviteit van opleiden in de school'

“Is de kwaliteit van opleiden daadwerkelijk hoger in een gesubsidieerde en erkende opleidingschool dan in een school die geen bekostiging ontvangt?” Zo luidde de eerste zin van de workshop 'Effectiviteit van opleiden in de school' tijdens de conferentie VO2020 Werkt! op 23 september 2015 in Amersfoort.

De workshop stond onder leiding van prof. dr. Wim van de Grift, verbonden aan de lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij goot zijn voordracht in de vorm van een hoorcollege en ondersteunde zijn betoog door een diavoorstelling van sheets. Van de Grift presenteerde de kersverse resultaten van het onderzoek dat hij met Helms-Lorenz uitvoerde naar het verschil in de ontwikkeling van beroepsvaardigheden van beginnende leraren op een opleidingschool en van beginnende leraren op een 'gewone' school.

Observaties

In het onderzoek werden de deelnemende leraren geobserveerd door getrainde observatoren met de ICALT-schaal als instrument. ICALT staat voor International Comparative Analysis of Learning and Teaching. De leraren werden geobserveerd gedurende drie jaar in januari/februari. Van de Grift wees erop dat het aantal uitvallers gedurende die drie jaar 'schrikbarend' was: van de 195 LIO's die aan het onderzoek begonnen, waren er na drie jaar slechts 18 over. Omdat dat aantal te klein is om harde conclusies uit het onderzoek te kunnen trekken, werd de groep vanaf het tweede onderzoeksjaar aangevuld met andere leraren.

Het gebruikte meetinstrument, ICALT, kent een betrekkelijk eenvoudige opzet: het bestaat uit 31 indicatoren, waarvan grofweg de eerste helft betrekking heeft op *basic skills* (zoals 'Orde houden') en de andere helft op *advanced skills* (zoals 'Leerlingen leerstrategieën aanleren'). De observator vinkt de vaardigheden een voor een af op een formulier. Het eerste vinkje dat ontbreekt, is een indicatie van waar de leraar in kwestie *bijna* aan toe is: we zijn dan in diens zone van naaste ontwikkeling. De coaching van zo'n leraar was er vervolgens op gericht om die zone te bereiken.

Significante groei

In ander onderzoek in het basisonderwijs, waarover Houtveen samen met Van de Grift publiceerde werden de leraren elk jaar twee keer op deze manier geobserveerd en gecoacht. Dat traject (in de woorden van Van de Grift zelf samengevat als 'Kijken-Zeuren-Kijken-Zeuren') leidde tot een significante groei in de ontwikkeling van vaardigheden van de leraren in kwestie.

In het eerste jaar van hun loopbaan als leraar deden de beginnende leraren op een opleidingschool het veel beter dan hun collega's op een niet-opleidingschool. Opmerkelijke bijvangst van het onderzoek: mannen 'groeien' meer dan vrouwen. Nader onderzoek moet nog uitwijzen waar dat aan ligt (hypothese: was het aanvangsniveau van de vrouwen misschien veel hoger, en daardoor dus ook de groeimarge voor mannen?).

Verrassend genoeg constateerden Van de Grift en zijn collega's dat in het tweede jaar van het leraarschap het niveau van beide groepen weer gelijk is: bij leraren aan opleidingsscholen stagneert de ontwikkeling, bij die op gewone scholen neemt die juist meer toe. Ook hier is nader onderzoek geboden, aldus Van de Grift, want dit ging in het derde jaar nog maar om een paar leraren die bleven meedoen aan het onderzoek. Hypotheses genoeg: worden de beginnende leraren aan opleidingsscholen het eerste jaar misschien ontzien, en krijgen ze het tweede jaar zo veel werkdruk dat de ontwikkeling daardoor stagneert? Maar, zoals gezegd, dit onderzoek naar de ontwikkeling in het tweede beroepsjaar moet eerst gerepliceerd worden bij een grotere groep leraren.

Hoofdconclusies

- De gemiddelde 'leraar in opleiding' (LIO) toont vijf maanden voor zijn afstuderen dat hij/zij in staat is om:
 - een veilig en stimulerend onderwijsklimaat te creëren,
 - een effectief klassenmanagement te voeren,
 - duidelijk en gestructureerd uit te leggen,
 - leerlingen te activeren.
- Eerstejaars beginnende leraren groeien in een jaar tijd gemiddeld bijna een halve standaarddeviatie.
- De groei in pedagogisch-didactisch handelen in het eerste jaar is sterker bij
 - mannen,
 - leraren met een hoge startvaardigheid,
 - leraren op een opleidingsschool.
- Succesfactoren die groei bewerkstelligen zijn:
 - het gebruik van persoonlijke ontwikkelingsplannen (POP),
 - observeren en en naar aanleiding daarvan coachen.